

نقش کیفیت کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی بانک های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

دکتر الهام منصوری نیا

استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی فروردین، قائم شهر، ایران. (نویسنده مسئول).
mansourinia.elham@gmail.com

نگار یدالهی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی فروردین، قائم شهر، ایران.
negar.mehrnoor@yahoo.com

چکیده

با تغییر تکنولوژی و جهانی شدن، بازارهای مالی با فشار رقابتی برای بهبود عملکرد مواجه شدند. از راه های مقابله با این فشارها، تاسیس بانک های خصوصی است. کمیته حسابرسی نیز به عنوان بخش مهمی از سیستم حاکمیت شرکتی، می تواند منجر به بهبود عملکرد و فرآیند گزارشگری مالی شرکت شود. هدف این تحقیق بررسی نقش کیفیت کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی بانک های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می باشد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش علی همبستگی می باشد. جامعه آماری پژوهش کلیه بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در بازه زمانی ۵ ساله ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹ بوده است. متغیر وابسته تحقیق عملکرد مالی شامل سود بانکی و نقدینگی می باشد متغیر مستقل تحقیق کیفیت حسابرسی شامل اندازه، استقلال، تخصص و تعداد جلسات کمیته حسابرسی می باشد. برای آزمون فرضیه های تحقیق از مدل رگرسیون تعمیم یافته استفاده شده است. یافته های تحقیق نشان داد که در بانک های خصوصی اندازه کمیته حسابرسی تاثیر مثبت و معنی داری بر سود بانکی دارد و سایر ویژگی های کمیته حسابرسی تاثیر معنا داری بر سود بانکی ندارد. همچنین اندازه، استقلال و تخصص کمیته حسابرسی بر عملکرد بانک های دولتی (سود و نقدینگی بانک) تاثیر مثبت و معنی داری دارد. همچنین این تاثیر در بانک های دولتی بیشتر از بانک های خصوصی است. این یافته ها نشان میدهد که با افزایش کیفیت کمیته حسابرسی عملکرد مالی بانک نیز افزایش خواهد یافت.

واژگان کلیدی: کیفیت کمیته حسابرسی، عملکرد مالی، بانک های دولتی و خصوصی، بورس اوراق بهادار.

مقدمه

جهانی شدن، تغییرات اقتصادی، تغییرات صنعتی و فناوری اطلاعات، محیط کسب و کار را مجبور به انجام اصلاحاتی اساسی کرده است. اقتصاد جهانی فرصت ها و تهدیدهای زیادی را برای شرکت ها ایجاد کرده و موجب شده تا این شرکت ها علاوه بر تلاش برای بقا، جهت پیشی گرفتن از یکدیگر نیز رقابت کنند (برگ و بلامکوویست^۱، ۲۰۱۹). بنابراین، شرکت ها باید بدانند که چگونه استراتژی های عملکردی جدیدی برای بقا در عصر جدید ایجاد کنند (کاتر^۲، ۲۰۱۲). بخش بانکی در هر کشوری سنگ بنای اقتصاد آن کشور محسوب می شود. داشتن یک بخش بانکی سالم، رشد اقتصادی آن کشور را افزایش داده و تمرکز بر سلامت بخش بانکی هم برای سرمایه گذاران و هم برای بانک های

¹ Berg&Blomqvist

² Kotter

مرکزی ضروری است. براساس نظر جوکیبی و مونین^۱ (۲۰۱۳)، بخش بانکداری در همه کشورها به دلیل نقش اساسی بانک ها، تأثیر مهمی بر حرکت اقتصاد، بهبود کلی فعالیت های اقتصادی که منجر به رشد اقتصادی است، دارد (الفضلی و آل علی^۲، ۲۰۲۱).

هدف اصلی هر بانکی، انجام فعالیت سودآور به منظور حفظ ثبات و رشد پایدار است. محیط های اقتصادی خارجی و داخلی به عنوان محرک های حیاتی عملکرد بانک در نظر گرفته شده اند. عملکرد بانک در صنعت بانکداری بخش مهمی بوده و مورد توجه است، چرا که، عملکرد بانک به عنوان معیاری برای موفقیت در مدیریت بانک است. ارزیابی عملکرد بانک به طور کلی با نگاه به سودآوری ایجاد شده توسط مدیریت بانک انجام می شود. در واقع عملکرد بانک بازده دارایی است که نشان دهنده توانایی مدیریت بانک از منابع خود جهت ایجاد درآمد است (عظیم و نهار^۳، ۲۰۲۱). اثربخشی و کارایی مدیریت در استفاده از منابع شرکت با عملکرد مالی بالا منعکس می شود و به نوبه خود به اقتصاد یک شرکت کمک می کند. از آنجایی که نیاز به اطلاعات حسابداری و مالی با کیفیت بالا به دلیل بحران های مکرر افزایش یافته است، داشتن کمیته حسابرسی که مأموریت اصلی آن نظارت بر تهیه صورت های مالی و نظارت بر اثربخشی روش های کنترل داخلی است، ضرورت دارد. در واقع، اثربخشی کمیته حسابرسی را می توان از روی عملکرد شرکت و قدرت رقابتی آن سنجید (آشاری و کریسمیاجی^۴، ۲۰۲۰). کمیته حسابرسی به عنوان یک نهاد مشورتی مستقل توسط هیأت مدیره ایجاد شده و مسئول اصلی نظارت، پردازش، کنترل اطلاعات مالی و حسابرسی صورت های مالی حسابداری است. با توجه به نقشی که کمیته حسابرسی در نظارت و کنترل فعالیت های مدیریتی دارد، اقدامات اصلاحی لازم را در مورد تقلب اعمال خواهد کرد. نظارت توسط یک کمیته حسابرسی با کیفیت بالا می تواند جعل صورت های مالی و مدیریت سود را کاهش دهد (بیزلی^۵، ۱۹۹۶). وظیفه اصلی کمیته حسابرسی نظارت بر اطلاعات مربوط به فرایند مالی است. در همین راستا، چن و همکاران^۶ (۲۰۱۵) در پژوهشی نشان تحت عنوان «تأثیر کمیته حسابرسی بر بهبود کیفیت سود» دادند که، کمیته حسابرسی در بانک ها نقش دوگانه ای دارد. از یک طرف، اعضا مسئول نظارت بر ایجاد ارزش پولی، حفاظت از ثروت بانک ها، اطمینان از اثربخشی شیوه های حاکمیتی و مدیریت تضاد منافع احتمالی بانک ها هستند. شرکت هایی که کمیته حسابرسی را بدون در نظر گرفتن اولویت سهامداران ایجاد کردند، مزایای بیشتری برای بهبود کیفیت منافع خود کسب کرده اند. از سوی دیگر، کمیته حسابرسی منافع مدیران اجرایی را با منافع سهامداران همسو می کند. وجود یک کمیته حسابرسی در شرکت ها و بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار الزامی است (حداد و همکاران^۷، ۲۰۲۱). با توجه به مطالب ارائه شده در این تحقیق به تبیین نقش کیفیت کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی بانک های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار پرداخته شده است.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق عملکرد مالی

¹ Jokipii & Monnin

² AlFadhli & AlAli

³ Azim & Nahar

⁴ Ashari & Krismiaji

⁵ Beasley

⁶ Chen & et al.

⁷ Haddad & et al.

یکی از بزرگترین مشارکت کنندگان در اقتصاد صنایع تولیدی هستند، چرا که مهم ترین نقش و تأثیر قابل توجهی در توسعه اقتصادی هر کشور در سطح محلی و بین المللی دارد. بیشتر کشورهای صنعتی بسته به صنعتی شدن و توسعه تولید توسط بخش تولید آن ارزش افزوده به اقتصاد و توسعه اقتصادی کشور را در خط توسعه یافتگی صنعتی قرار می دهد. عملکرد مالی شرکت ها نه تنها برای سرمایه گذاران بلکه برای محققان نیز مهم است، زیرا درک عوامل مؤثر بر عملکرد مالی کسب و کارها بسیار حائز اهمیت است. عملکرد مالی معیار سنجش سلامتی سازمان ها بوده و عملکرد رهبری اجرایی شرکت را نشان می دهد. عملکرد مالی بالاتر و موثرتر شرکت در استفاده از منابع و در سطح کلان در اقتصاد کشورها هم است. عملکرد مهم ترین سنجش برای شرکت های سودآور است. بطور کلی، نتایج سازمان با استفاده از اقدامات مالی ارزیابی می شود. عملکرد مالی می تواند توسط رشد سودآوری، ظرفیت تولید، رشد فروش و استفاده از سرمایه و منابع مالی اندازه گیری شود (متر و انیزان^۱، ۲۰۱۸). عملکرد مالی در بانک ها تحت تأثیر عوامل بسیاری مانند مسائل مربوط به حسابداری و برخی از عوامل مدیریت است (هازیا و همکاران، ۲۰۲۰). عوامل مؤثر بر عملکرد مالی شرکت عبارتند از:

بهره وری از تیم مدیریت ارشد سازمان با عملکرد شرکت اندازه گیری می شود و منعکس کننده نقش هرفردی است که در شرکت کار می کند و وظیفه خاصی را که به او اختصاص یافته است انجام می دهد. از این رو، عملکرد شاخص تعیین کننده میزان کارایی، میزان کارآمدی و تأثیر سایر افراد سازمان و منابع مؤثر در شرکت است. عملکرد شرکت به عملکرد مالی یا اقتصادی و غیرمالی تقسیم می شود. عملکرد مالی در رابطه با توسعه پیشنهادات، گردش مالی، مشاغل یا هزینه های سهام است. عملکرد سازمانی ظرفیتی است که یک سازمان می تواند روی آن کار کرده و به سودآوری برسد. این کار عملکرد بنگاه را برای یک مدت زمان خاص اندازه گیری می کند. استمرار در ارزیابی عملکرد موجب کسب اطلاعات مفید در رابطه با وجوه نقد شرکت، استفاده از وجوه، کارایی و اثربخشی است. همچنین، این اطلاعات مفید به مدیران در تصمیم گیری بهینه کمک می کند (متر و انیزان، ۲۰۱۸).

کیفیت کمیته حسابرسی

کمیته حسابرسی نقش نظارتی مهمی جهت اطمینان از کیفیت گزارشگری مالی و پاسخگویی شرکت ایفا می کند. شرکت های با کیفیت کمیته حسابرسی بالا در مقایسه با شرکت های با کیفیت کمیته حسابرسی پایین، کمتر دارای ضعف کنترل داخلی هستند. اندازه گیری کیفیت کمیته حسابرسی بر تخصص و تجربه، اندازه، تعداد و درصد مدیران مستقل تمرکز دارد. هر کمیته حسابرسی باید حداقل یک کارشناس مالی داشته باشد تا اهمیت امور مالی را برجسته کند (ژانگ و همکاران^۲، ۲۰۰۷). کمیته حسابرسی موجب شکل گیری رابطه مناسب میان اعضای شرکت شامل؛ هیئت مدیره، حسابرسان مستقل و حسابرسان داخلی شرکت می شود. همچنین، کمیته حسابرسی قادر است بر مدیریت ارشد شرکت نظارت کرده و نقش بازدارنده مدیریت از تخطی در قبال کنترل های داخلی را دارد. یک کمیته حسابرسی اثربخش، عامل تعیین کننده ای در فرآیند گزارشگری مالی بوده و موجب افزایش اعتبار صورت های مالی حسابرسی شده می شود (بذرافشان، ۱۳۹۵).

کمیته حسابرسی به عنوان مکانیزم اصلی حاکمیت شرکتی تعریف شده است. قانون ساریینز اکسلی^۳ کمیته حسابرسی را به عنوان «یک نهاد مشورتی مستقل که توسط هیئت مدیره تأسیس شد و مسئولیت اصلی نظارت بر پردازش حسابداری،

¹ Matar nad Eneizan

² Zhang & et al

³ Matar&Eneizan

⁴ Hazaea&Tabash

⁵ Sarbanes-Oxley

کنترل اطلاعات مالی و حسابداری صورت‌های مالی را بر عهده دارد تعریف نمود. بنابراین، کمیته حسابداری به ارائه خدمات به هیئت مدیره، پاداش و کنترل حساب‌رسان مشغول است. طبق قانون سارینز اکسلی، کمیته حسابداری یک نهاد مسئول انتصاب، پاداش، حفظ و نظارت بر کار حساب‌رسان داخلی و مستقل، مسئول تقویت استقلال عملکردهای حسابداری از طریق بررسی صورت‌های مالی و ارزیابی ریسک‌ها و آسیب‌پذیری‌ها است (حداد و همکاران، ۲۰۲۱).

با توجه به نقش کمیته حسابداری در نظارت و کنترل فعالیت‌های مدیریتی، کمیته حسابداری اقدامات لازم را در مورد کلاهبرداری اعمال می‌کند. چندین مطالعه رابطه بین وجود کمیته حسابداری کیفیت گزارشگری مالی و شفافیت صورت‌های مالی را بررسی نمودند (المتروشی و همکاران^۱ ۲۰۱۶؛ دینو و ندلکو^۲ ۲۰۱۵؛ محمد^۳ ۲۰۱۸؛ بوئن و هرچی^۴ ۲۰۱۹؛ ارود^۵ ۲۰۱۹). به عبارت دیگر، تحقیقات کمیته حسابداری موجب کیفیت اطلاعات مالی شد، و تأثیر مثبتی را بر کیفیت حاکمیت شرکتی قبل، حین و بعد از بحران ساب پرایم^۶ نشان داد. در واقع، نظارت شرکت توسط یک کمیته حسابداری با کیفیت بالا می‌تواند میزان جعل صورت‌های مالی و مدیریت سود را کاهش دهد (حداد و همکاران، ۲۰۲۱).

چارچوب مفهومی عوامل تعیین کننده کمیته های حسابداری و تاثیر آن بر عملکرد بانک

اصول سازمان همکاری اقتصادی و توسعه شامل مبانی حکمرانی مؤثر، نقش ذینفعان در حکمرانی، حقوق سهامداران و کارکردهای اصلی مالکیت، مسئولیت‌های هیئت مدیره و شفافیت فرآیند افشا است. در واقع، نظریه حاکمیت مشارکتی دیدگاهی گسترده از رویکرد مالی قراردادی است که از همان ابتدا توجه و حمایت زیادی را به خود جلب کرده است.

طبق نظریه ذینفعان، همه نهادها به حمایت از همه ذینفعان به منظور تضمین تداوم فعالیت‌های خود در بلند مدت نیاز دارند (اسمیت و پیرس^۷، ۲۰۰۵). این نظریه تلاش می‌کند تا جایگزینی برای مدل سهامداران به منظور کاهش روابط نمایندگی، رفع نواقص آن و متعادل کردن تضاد منافع باشد.

نظریه ذینفعان اخلاق را از طریق ادغام ارزش‌های انسانی در نظر می‌گیرد به مدیریت عملیاتی می‌پردازد و به اخلاقیات، عملکردها، مقررات و کنترل، دستورالعمل‌های بانک‌ها می‌پردازد، این نظریه روابط بین همه ذینفعان را با تهدید فرصت طلبی برخی از آنها در بر می‌گیرد. این می‌تواند بر عملکرد نهادی که از طریق استعمار انسانی و مالی از بازگشت منابع سود می‌برد تأثیر گذار باشد (کراتر و جاتانا^۸، ۲۰۰۵؛ هیماج^۹، ۲۰۱۴). در نتیجه مشکلات نمایندگی در مؤسسات مالی متعارف و اسلامی، چندین گروه از ذینفعان؛ یعنی سهامداران، مدیران، طلبکاران، کارکنان، مشتریان، تامین کنندگان و دولت درگیر هستند، بنابراین با در نظر گرفتن تمام واسطه‌ها و دست اندرکاران مدیریت و کنترل سازمان در چارچوب این نظریه همه افراد یا گروه‌هایی که می‌توانند بر عملکرد مالی تأثیر بگذارند یا تحت تأثیر قرار گیرند، مسئول اجتناب از تضادها هستند.

در مورد بانک‌ها رایج‌ترین مشکلات نمایندگی مربوط به حداقل دو ذینفع می‌شود مدیران ممکن است با سایر ذینفعان تضاد داشته باشند یا مهارت‌های محدودی در ارزیابی ریسک‌های مرتبط با تصمیمات خود داشته باشند و در عین حال به دلیل عدم وجود سیستم‌های کنترلی آزادی عمل کافی دارند که بتواند چالش‌ها و مسائل نمایندگی را حل نمایند. به

¹ AlMatrooshi et al

² Dinu and Nedelcu

³ Mohammed

⁴ Bouaine and Hrichi

⁵ Oroud

⁶ subprime crisis

⁷ Smith and Pierce

⁸ Crowther and Jatana

⁹ Himaj

همین ترتیب، اقبال و میراخور^۱ (۲۰۰۴) بیان کردند که حاکمیت شرکتی در بانک‌ها می‌تواند به عنوان یک سیستم کنترل اجتماعی توصیف شود که هدف اساسی آن حفظ حقوق ذینفعان این سیستم است.

استدلال اصلی چارچوب قراردادی آنها در توجیه طبقه بندی اسلامی است، حکمرانی به عنوان یک الگوی ذینفع محور مبتنی بر دو اصل اسلامی است اصل حقوق مالکیت و اصل تعهد صریح و ضمنی به قراردادهای حاکم بر رفتار اقتصادی و اجتماعی افراد. ایجاد محدودیت‌ها به طور مداوم به نفع یک طرف (سهامداران) است و با تقویت طرف دیگر (حاکمان) سازگار نیست. بانک‌های اسلامی در مقابل موسسات مالی به صورت پویا و حرکت منظم بازارهای مالی که در یک محیط سازمانی در حال تغییر عمل می‌کنند. بانک‌ها از هر نوع که باشند، مبادلات را از طریق واسطه‌ها (ذینفعان) انجام می‌دهند. مسئول انجام مدیریت عملیاتی خود هستند که توسط یک سیستم حکومتی مختل نظریه حاکمیت بانکی باید نظارت را گسترش دهد (حداد و همکاران، ۲۰۲۱).

به عنوان یک مکانیسم کنترل، کمیته‌های حسابرسی‌ها قادر به ایجاد یک رابط بین مدیریت و حسابرسی قانونی هستند و بر فرآیند حسابرسی نظارت می‌کنند و همچنین هرگونه اختلاف نظر را برطرف می‌کنند ممکن است بین حسابرسان و مدیران تضاد منافع ایجاد شود و یا هزینه‌های نمایندگی بین آنها را کاهش دهد. کمیته حسابرسی نقش‌های دیگری دارد که مهمترین آنها کنترل عملکرد مالی، ملاقات منظم با تصمیم‌گیرندگان و حسابرسان مستقل برای ارزیابی صورتهای مالی و نظارت بر مدیریت منابع مالی و اطلاعات مالی است. حاکمیت شرکتی به بانک در مدیریت و نظارت در عملکرد مالی، انتصاب حسابرسان مستقل و استقلال آن و حصول اطمینان از استقرار رویه‌های کافی برای ارائه اطلاعات مالی که می‌تواند قدرت مالی بانک را به خطر بیندازد توسط مدیریت کمک می‌کند (حداد و همکاران، ۲۰۲۱).

در این راستا درک بهتر نظارت و کنترل عملکرد کمیته‌های حسابرسی، بر مهمترین آنها یعنی ویژگی‌های مربوط به اعضای تشکیل دهنده این مکانیسم تاکید شده است. در ادبیات، تضاد شدید و همچنین تعارضات رفتاری وجود دارد که باعث ظهور روابط نمایندگی و تضاد منافع بین سهامداران، مدیران، و اشخاص ثالث در داخل بانک‌ها شده است. رابطه مبهم اساساً از رفتار نامتقارن بین سهامداران بانک نشات می‌گیرد. در واقع، حاکمیت متعارف و بانک‌ها حول دو مفهوم کلیدی یعنی مالکیت و تصمیم می‌چرخد و جدایی بین آنها باعث ایجاد روابط متضاد بین سهامداران، مدیران و سایر ذینفعان شده است. بنابراین، بیشتر اوقات لزوماً تصمیمات مدیران با منافع سهامداران مطابقت ندارند و آنها از هم جدا می‌شوند. نظریه سهامداران نشان داده است، محدودیت‌های متعددی در شناخت بافت نهادی، در زمینه رفتاری همچنین در حل روابط متضاد وجود دارد بافت نهادی بانک‌ها بسیار پویا و بسیار پیچیده است. از این رو، تحمیل یک مدل حکمرانی ثابت، باثبات و دائمی بر ذینفعان بدون توجه به ویژگی‌ها، انواع، سن، اندازه، یا ساختار دارایی آنها مفید نیست. چندین ویژگی مربوط به کمیته‌های حسابرسی توسط امور مالی مورد توجه و مورد رسیدگی قرار گرفت. ادبیات حسابداری و حاکمیت علیرغم توجه بیشتر به مسئولیت‌های کمیته‌های حسابرسی، بر عوامل تعیین کننده کمیته‌های حسابرسی شامل اندازه، تخصص اعضای آن، میزان استقلال آنها، و تعداد جلسات سالانه کمیته‌های حسابرسی بر اثر بخشی کمیته‌های حسابرسی متمرکز است (حداد و همکاران، ۲۰۲۱).

پیشینه تحقیق

صدیقی و ماهان نژاد (۱۴۰۰)، به بررسی پژوهشی بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت با تأکید بر نقش تعدیلی مالکیت خانوادگی پرداختند. نتایج نشان داد که مالکیت خانوادگی، رابطه بین استقلال و تخصص

¹ Iqbal and Mirakhor

مالی اعضای کمیته حسابرسی را با بازده دارایی‌ها تعدیل می‌کند. همچنین، مالکیت خانوادگی بر رابطه بین استقلال و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با ارزش افزوده بازار تأثیرگذار نیست.

محمدی و فرهادی (۱۳۹۸)، به بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که ویژگی‌های کمیته حسابرسی شامل: اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی، تجربه مالی اعضای کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی تأثیر معناداری بر کیفیت سود ندارند.

رجبی (۱۳۹۸)، تأثیر حاکمیت شرکتی بر شرکت عملکرد با در نظر گرفتن با مدیریت ریسک به عنوان متغیر میانجی در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج نشان داد که حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت با در نظر گرفتن مدیریت ریسک در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران تأثیر دارد.

حداد و همکاران (۲۰۲۱)، پژوهشی را تحت عنوان، تأثیر کیفیت کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی بانک‌های متعارف و اسلامی، انجام دادند. هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین کیفیت کمیته حسابرسی و عملکرد مالی بانک‌ها و مقایسه و همبستگی بین بانک‌های متعارف و اسلامی در طول بحران گران‌فروشی در بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ بوده است. معیارهای تعیین‌کننده کمیته حسابرسی بانک‌ها مربوط به ۱۱۲ بانک بوده است. یافته‌ها نشان داد که، کمیته حسابرسی تأثیر مثبتی بر پرداخت بدهی بانک‌های متعارف داشته است.

گوپتا و ماهاکود^۱ (۲۰۲۱)، به بررسی تأثیر ویژگی‌های مختلف کمیته حسابرسی (AC) بر عملکرد بانک‌های تجاری هند پرداخت. علاوه بر این، همچنین رابطه غیر خطی اندازه کمیته حسابرسی و دوره تصدی رئیس کمیته حسابرسی با عملکرد بانک را تجزیه و تحلیل نمود. نتایج نشان داد که تخصص مالی رئیس و اعضای کمیته حسابرسی به طور مثبت بر عملکرد بانک تأثیر می‌گذارد. فراوانی جلسات کمیته حسابرسی و مشغول بودن رئیس حسابرسی رابطه معکوس با عملکرد دارد. یافته‌ها کم و بیش در مقیاس‌های مختلف عملکرد بانک و نمونه‌های فرعی طبقه‌بندی شده بر اساس دوره زمانی و مالکیت بانک‌ها سازگار است.

آشاری و کریسمیاجی (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی «ویژگی‌های کمیته حسابرسی و عملکرد مالی: شواهدی از کشور اندونزی» پرداختند. جمع‌آوری داده‌ها از بین ۴۶۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار صورت گرفت. نتایج نشان داد که، تمامی ویژگی‌های کمیته حسابرسی (اندازه، تخصص، تجربه اعضا، سطح تحصیلات) بر عملکرد شرکت تأثیر مثبت دارد. همچنین، نتایج نشان داد که، سه متغیر کنترل شامل اهرم مالی، کیفیت حسابرسان و اندازه شرکت بر عملکرد مالی شرکت تأثیر داشته و اندازه تأثیر منفی بر عملکرد مالی شرکت دارد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر، از نظر نوع، همبستگی می‌باشد، یعنی وجود رابطه و همبستگی بین متغیرها از طریق رگرسیون، و روش شناسی پژوهش از نوع پس‌رویدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) می‌باشد.

برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به فرضیات پژوهش، به گروه بانک‌های پذیرفته شده در بورس مراجعه خواهیم نمود و پس از استخراج اطلاعات مورد نیاز از طریق نرم‌افزار ره‌آورد نوین و بانک‌های اطلاعاتی سازمان بورس و سایت کدال و تجمیع داده‌ها در ستون‌های Excel به آزمون و تحلیل و تفسیر نتایج جهت تصمیم‌گیری در خصوص فرضیات پژوهش می‌پردازیم.

¹ Gupta and Mahakud

جامعه آماری این تحقیق بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ است. جهت انتخاب نمونه آماری از نمونه گیری حذف سیستماتیک استفاده خواهد شد و براین اساس، بانک‌هایی انتخاب می‌گردند که دارای شرایط زیر باشند:

- از سال ۱۳۹۵ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۹ از فهرست شرکت‌های بورسی حذف نشده باشند.
- جهت افزایش قابلیت مقایسه سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند باشد.
- بانک‌هایی که اطلاعات آنها در دسترس و وقفه معاملاتی نداشته باشند.
- با توجه به محدودیتهای فوق نمونه‌نهایی تحقیق شامل ۱۸ بانک می‌باشد.

فرضیه اصلی تحقیق

کیفیت کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تاثیر معنی داری دارد.

فرضیه‌های فرعی

فرضیه اول: تاثیر اندازه کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی در بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری دارد.

فرضیه دوم: تاثیر تخصص کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی در بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری دارد.

فرضیه سوم: تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی در بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری دارد.

فرضیه چهارم: تاثیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی در بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری دارد.

متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته

عملکرد مالی

در این پژوهش جهت اندازه‌گیری عملکرد مالی براساس تحقیق حداد و همکاران (۲۰۲۱)، از دو شاخص نرخ سود و نرخ نقدینگی جهت سنجش عملکرد مالی بانک‌ها استفاده خواهد شد. که در آن:

Proc: نرخ سود. برابر است با سود پس از کسر مالیات تقسیم بر کل داراییها در پایان دوره مالی (بزاز و همکاران، ۱۳۹۴).

Liq: نرخ نقدینگی. برابر است با نسبت وام‌ها (وام‌های کوتاه مدت و اوراق بهادار قابل داد و ستد) تقسیم بر سپرده‌های مشتریان ضربدر ۱۰۰ (بزاز و همکاران، ۱۳۹۴).

متغیر مستقل تحقیق

کیفیت کمیته حسابرسی

این متغیر شامل ۴ شاخص اندازه، تخصص، استقلال و تعداد جلسات است. اندازه کمیته حسابرسی در برگزیده تعداد اعضای کمیته حسابرسی بانک که طبق دستورالعمل کمیته حسابرسی بورس اوراق بهادار تهران عموماً بین ۳ تا ۵ نفرند. تخصص مالی کمیته حسابرسی با نسبت اعضای دارای مدرک تحصیلی حسابداری و مالی (مدرک کارشناسی ارشد یا دکتری) به تعداد کل اعضای کمیته محاسبه شده است. استقلال کمیته حسابرسی با نسبت تعداد اعضای مستقل کمیته حسابرسی به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی محاسبه شده است. در نهایت تعداد جلسات کمیته حسابرسی که شامل تعداد جلسات کمیته در سال است (مهرانی و همکاران، ۱۳۹۹).
TCOMc: اندازه کمیته حسابرسی برابر است با لگاریتم تعداد اعضای کمیته حسابرسی می باشد.
PRESEXPi: تخصص کمیته حسابرسی برابر است با نسبت اعضای دارای تخصص در امور مالی، حسابرسی و حسابداری به کل اعضای کمیته.
INDCOMc: استقلال کمیته حسابرسی. برابر با نسبت تعداد اعضای مستقل کمیته به کل اعضای کمیته است. عضو مستقل عضوی است فاقد هرگونه رابطه یا منافع مستقیم یا غیرمستقیم که بر تصمیم گیری مستقل وی اثرگذار باشد، موجب جانبداری وی از منافع فرد یا گروه خاصی از سهامداران یا سایر ذینفعان شود یا سبب عدم رعایت منافع یکسان سهامداران گردد (منشور کمیته حسابرسی، ۱۳۹۱).
REUCOMc: برابر با لگاریتم طبیعی از تعداد جلسات کمیته حسابرسی بانک است.

متغیرهای کنترلی

مطابق با تحقیق حداد و همکاران (۲۰۲۱)، تعدادی از متغیرها به عنوان متغیر کنترل در نظر گرفته شده که شامل: سن بانک (AGC): برابر با لگاریتم طبیعی سن بانک از تاریخ تاسیس تا سال مورد بررسی است. اندازه بانک (TAC): برابر با لگاریتم طبیعی کل داراییهای بانک در پایان دوره مالی است. نرخ تورم (INFc): برابر با نرخ تورم در سال مورد بررسی است.

مدل آزمون فرضیه ها

مدل های رگرسیونی چندمتغیره مورد استفاده جهت آزمون فرضیه های تحقیق شامل (حداد و همکاران، ۲۰۲۱):
مدل (۱): بررسی تاثیر کیفیت کمیته حسابرسی بر سود بانک.

$$Proc_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 LnTCOMc_{i,t} + \alpha_2 LnPRESEXPc_{i,t} + \alpha_3 LnINDCOMc_{i,t} + \alpha_4 LnREUCOMc_{i,t} + \alpha_5 LnAGc_{i,t} + \alpha_6 LnTAC_{i,t} + \alpha_7 INFc_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل (۲): بررسی تاثیر کیفیت کمیته حسابرسی بر نقدینگی بانک.

$$Liqc_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 LnTCOMc_{i,t} + \alpha_2 LnPRESEXPc_{i,t} + \alpha_3 LnINDCOMc_{i,t} + \alpha_4 LnREUCOMc_{i,t} + \alpha_5 LnAGc_{i,t} + \alpha_6 LnTAC_{i,t} + \alpha_7 INFc_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

برای بررسی فرضیه های تحقیق هر یک از مدل های ذکر شده یکبار برای بانکهای دولتی و یک بار برای بانکهای خصوصی برآورد می شود و به منظور نتیجه گیری در مورد پذیرش یا رد فرضیه ضرایب برآورد شده با مقایسه می شود.

یافته های تحقیق آمار توصیفی مدل

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای مدل اصلی تحقیق

متغیر/آماره	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
PROC	-۰/۰۳	۰/۰۰۱	۰/۰۷۶	-۰/۵۳	۰/۱۰۷	-۳/۲۹	۱۴/۰۱
LIQC	۱/۹۸	۰/۷۱	۸۲/۶۸	۰/۱۳۲	۸/۸	۸/۷	۸۰/۳
TCOMC	۰/۸۹	۱/۰۹	۱/۶	۰	۰/۵۰۴	-۰/۹۸	۲/۶۶
PRESEXP	۰/۵۴	۰/۶۶	۱	۰	۰/۳۶	-۰/۵۲	۲/۰۱
INDCOMC	۰/۶۰	۰/۶۶	۱	۰	۰/۴۰۲	-۰/۲۷	۱/۵۲
REUCOMC	۱/۸۷	۱/۷۹	۳/۱۷	۰	۰/۳۶	۰/۳۶	۱۳/۵۲
AGC	۲/۷۷	۲/۶۷	۴/۲۱	۱/۷۹	۰/۶۷	۰/۷۶	۲/۵۶
TAC	۲۰/۱۶	۲۰/۰۳	۲۲/۷	۱۸/۱۲	۱/۰۶	۰/۲۵	۲/۱۶
INFC	۲۱/۶۷	۱۲/۱۵	۴۱/۲	۹	۱۴/۱۸	۰/۴۲	۱/۲۵
تعداد مشاهدات	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰

میانگین مهم ترین شاخص مرکزی است که نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع داده ها محسوب می شود و شاخص مناسبی برای نشان دادن مرکزیت داده هاست. همانطور که در آمار توصیفی این تحقیق مشاهده می شود میانگین متغیر کیفیت سود بانک (PROC) برابر با $-۰/۰۳$ می باشد، که نشان می دهد بیشتر داده های مربوط به این متغیر حول این نقطه تمرکز یافته اند. میانه نیز شاخصی مرکزی است که وضعیت جامعه را نشان می دهد. همانگونه که در جدول (۱) مشاهده می شود میانه متغیر نقدینگی بانک برابر با $۰/۷۱$ می باشد که نشان می دهد نیمی از داده ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. پارامترهای پراکندگی، نیز معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده ها از یکدیگر یا پراکندگی نسبت به میانگین است. با توجه به جدول بیشترین پراکندگی مربوط به متغیر تورم (INFC) برابر با $۱۴/۱۸$ می باشد. میزان عدم تقارن منحنی فراوانی را چولگی می نامند. در صورت صفر بودن ضریب چولگی، جامعه کاملاً متقارن است و اگر ضریب مثبت باشد، چولگی به راست و اگر منفی باشد، چولگی به چپ وجود دارد. از بین متغیرهای تحقیق بیشترین چولگی مربوط به نقدینگی بانک (LIQC) و برابر با $۸/۷$ و کمترین چولگی مربوط به متغیر نرخ اندازه بانک (TAC) و برابر با $۰/۲۵$ است. برجستگی یا کشیدگی، میزان کشیدگی منحنی فراوانی نسبت به منحنی نرمال استاندارد است. می نامند. کشیدگی حدود صفر نشان دهنده وضعیت متعادل و نرمال منحنی فراوانی از لحاظ کشیدگی است. اگر این مقدار مثبت باشد منحنی برجسته و اگر منفی باشد منحنی پهن است. کشیدگی تمامی متغیرهای این مدل مثبت است. مثبت بودن ضرایب کشیدگی، حکایت از این مطلب دارد که از توزیع نرمال بلندتر بوده و داده ها حول میانگین متمرکز شده است. همانطور که در جدول مشاهده می شود بیشترین کشیدگی مربوط به سود بانک (PROC) بوده که برابر با $۱۴/۰۱$ است و کمترین آن مربوط به متغیر تورم (INFC) و برابر با $۱/۲۵$ می باشد.

آزمون عدم همبستگی میان متغیرهای مدل

جدول (۲): آزمون عدم هم بستگی متغیرهای مدل اصلی

INFC	TAC	AGC	REUCOMC	INDCOMC	PRESEXP	TCOMC	
						۱	TCOMC
					۱	۰/۵۵	PRESEXP

				۱	۰/۴۹	۰/۵۸	INDCOMC
			۱	-۰/۰۱۳	-۰/۰۶	۰/۱۲	REUCOMC
		۱	-۰/۰۱۲	-۰/۰۲۴	-۰/۰۱۶	-۰/۰۱۶	AGC
	۱	۰/۶۷	-۰/۰۲	۰/۰۹	-۰/۰۱	۰/۱۹	TAC
۱	۰/۲۷	۰/۱۳	۰/۱۵	۰/۲۹	۰/۱۹	۰/۱۹	INFC

با توجه به نتایج جدول (۲) مشخص گردید ضریب همبستگی خیلی زیاد یا خیلی کم (نزدیک به +۱ یا -۱) که نتایج تحلیل رگرسیونی را تحت تأثیر قرار دهد مشاهده نمی شود. در نتیجه همبستگی و هم خطی میان متغیرهای مستقل وجود ندارد.

آزمون مانایی متغیرهای مدل

آزمون همبستگی مقاطع

قبل از برآورد الگوی داده های ترکیبی، لازم است آزمون پایایی متغیرها انجام شود. اما قبل از انجام آزمون پایایی داده های ترکیبی، باید آزمون وابستگی بین مقاطع به منظور انتخاب آزمون ریشه واحد مناسب انجام شود. آزمونهای مختلفی جهت بررسی پایایی متغیرهای داده های ترکیبی وجود دارد که انتخاب آزمون مناسب از بین آنها در گام اول نیازمند بررسی وجود وابستگی مقطعی است (بالتاجی، ۲۰۰۵). به منظور بررسی وابستگی بین مقاطع از آزمون وابستگی بین مقاطع پسران (۲۰۱۵) که نسخه تکمیل شده آزمون پسران (۲۰۰۴) است، استفاده شده است. در صورت تایید وابستگی مقطعی در داده های ترکیبی، استفاده از روشهای مرسوم ریشه واحد داده های ترکیبی نظیر آزمون لوین، لین و چو^۱ (LIC)، ایم، پسران و شین^۲ (IPS)، احتمال وقوع نتایج ریشه واحد کاذب را افزایش خواهد داد. برای رفع این مشکل آزمونهای ریشه واحد داده های ترکیبی متعددی با وجود وابستگی مقطعی پیشنهاد شده است که آزمون ریشه واحد پسران^۳ (CIPS) از آن جمله است. آماره آزمون پسران از توزیع نرمال استاندارد پیروی کرده و توانایی کاربرد در پانلهای متوازن و غیر متوازن و مدلهای اثرات ثابت و تصادفی را دارد. فرضیه صفر در این آزمون آنست که پسماندها همبسته نیستند و در نتیجه وابستگی مقطعی وجود ندارد. نتایج آزمون وابستگی مقطعی پسماندهای مدل در جدول زیر ارائه شده است.

جدول (۳): نتایج آزمون همبستگی مقاطع

مدل	متغیر وابسته	آزمون	آماره	احتمال
۱-۴	PROC	Pesaran's Cross-Section Test	۲/۱۷	۰/۴۵
	LIQC	Pesaran's Cross-Section Test	۳/۲۵	۰/۲۲۶
۲-۴	PROC	Pesaran's Cross-Section Test	۱/۶۶	۰/۲۴۵
	LIQC	Pesaran's Cross-Section Test	۱/۲۲	۰/۱۲۳

با توجه به نتایج جدول ۳ و احتمال آزمون پسران که بیشتر از ۰/۰۵ است فرضیه صفر در سطح معنی داری ۰/۹۵ رد نمی شود به عبارت دیگر پسماندها در میان مقاطع همبستگی ندارند و وابستگی مقطعی وجود ندارد. با توجه به عدم وابستگی مقاطع آزمون ریشه واحد با استفاده از روش لوین، لین و چو صورت می گیرد. در آزمون ریشه واحد فرضیه صفر بیانگر

^۱ Levin, Lin & Chu t(LLC)

^۲ Im, Pesaran and Shin W-stat(IPS)

^۳ Pesaran's Cross-Section Test

وجود ریشه واحد بوده و در صورتیکه احتمال جدول کوچکتر از ۰/۰۵ باشد به احتمال ۹۵ درصد فرضیه صفر پذیرفته نمی شود. نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد برای متغیرهای مدل به شرح جدول (۴) می باشد:

جدول (۴): نتایج آزمون مانایی متغیرهای مدل اصلی

Levin, Lin & Chu t		
احتمال	آماره	
۰/۰۰۰۰	-۲۴/۲۲	PROC
۰/۰۰۰۰	-۱۲/۴۲	LIQC
۰/۰۰۰۰	-۱۸/۲۳	TCOMC
۰/۰۰۰۰	-۱۶/۲۱	PRESEXPI
۰/۰۰۰۰	-۳۲/۲۲	INDCOMC
۰/۰۰۰۰	-۱۸/۲۶	REUCOMC
۰/۰۰۰۰	-۱۷/۲۲	AGC
۰/۰۰۰۰	-۲۲/۴۷	TAC
۰/۰۰۰۰	-۲۲/۲۲	INFC

با توجه به نتایج حاصل از جدول (۴) مشخص گردید که تمامی متغیرها بر اساس آزمون لوین لین و چو انجام شده در سطح مانا هستند.

آزمون نرمال بودن و همسانی واریانس جملات خطا مدل

یکی از متداول ترین آزمون های به کار رفته به منظور نرمالیتی، آزمون جارک-برا (Jarque- Bera) یا به اختصار BJ میباشد. آماره آزمون از یک توزیع χ^2 با درجه آزادی ۲ با فرض صفری مبنی بر نرمالیتی توزیع خطاها، تبعیت میکند. در صورتیکه پسماندها به صورت نرمال توزیع شده باشند، هیستوگرام باید به صورت زنگوله ای بوده و آماره BJ معنی دار نخواهد بود. این بدین معنی است که p-value داده شده در پایین صفحه مربوط به آزمون نرمالیتی باید بزرگتر از ۰/۰۵ باشد تا فرضیه صفر نرمالیتی در سطح ۵٪ رد نشود (بدری و عبدالباقی، ۱۳۸۹). جدول زیر نتایج حاصل از آزمون نرمالیتیه و همسانی واریانس پسماند مدل را نشان میدهد. با توجه به اینکه p-value برای باقیمانده های مدل بزرگتر از ۰/۰۵ است، در نتیجه فرضیه H_0 مبنی بر نرمال بودن جملات خطا در مدل مذکور پذیرفته میشود (بدری و عبدالباقی، ۱۳۸۹).

جدول (۵): نتایج آزمون نرمالیتیه باقیمانده مدل های

نرمالیتیه: جارک- برا		همسانی واریانس: Bartlet			
احتمال	آماره	احتمال	آماره		
۰/۲۷	۲/۵۸	۰/۲۳	۵/۶	بانک خصوصی	مدل اول
۰/۹۵	۰/۰۹۵	۰/۱۹	۴/۶۴	بانک دولتی	
۰/۰۵	۱۲/۰۵	۰/۱۵۲	۱۵/۳۱	بانک های خصوصی	مدل ۲
۰/۰۵	۵/۸۷	۰/۲۳۹	۵/۵	بانک های دولتی	

با توجه به اینکه p-value برای باقیمانده های مدل بزرگتر از ۰/۰۵ است، در نتیجه نرمال بودن و همسانی واریانس جملات خطا در مدل مذکور پذیرفته می شود.

نتایج آزمون اف لیمر و هاسمن مدل تحقیق

جدول (۶) نتایج آزمون F لیمر مدل را نشان می دهد. با توجه به اینکه P-value بدست آمده از آزمون F لیمر کوچکتر از ۵ درصد است، به منظور برآورد این مدل از مدل داده های پانل (Panel) استفاده خواهد شد.

جدول (۶): آزمون اف لیمر (چاو) مدل های تحقیق

نتیجه	احتمال	آماره	نوع آزمون		
Panel	۰/۰۰۰	۳۳/۱۹	لیمر F	بانک خصوصی	مدل ۱
Panel	۰/۰۱۳۶	۴/۶۳	لیمر F	بانک دولتی	
Panel	۰/۰۰۰۱	۱۵/۲۳	لیمر F	بانک خصوصی	مدل ۲
Panel	۰/۰۰۰	۱۷/۴۹	لیمر F	بانک دولتی	

در مرحله بعد به بررسی این موضوع پرداخته می شود که آیا عرض از مبدأ بصورت اثرات ثابت است یا اینکه در ساختار واحدهای مقطعی بصورت تصادفی عمل می کند. همانطور که در فصل سوم گفته شد آماره این آزمون که برای تشخیص اثرات ثابت یا تصادفی بودن تفاوت های واحدهای مقطعی است دارای توزیع کای-دو با درجه آزادی برابر با تعداد متغیرهای مستقل بوده است. جدول (۷) نتایج مربوط به آزمون هاسمن مدل های را نشان می دهد. با توجه به اینکه P-value بدست آمده از آزمون هاسمن در مدل های فوق کمتر از ۵ درصد است، به منظور برآورد این مدل توجیه می شود که الگوی مناسب، الگوی مبتنی بر الگوی اثرات ثابت می باشد.

جدول (۷): نتایج آزمون هاسمن مدل تحقیق

نتیجه	احتمال	آماره	نوع آزمون		
اثرات تصادفی (RE)	۱	۰/۰۰۰	Cross-section Random	بانک خصوصی	مدل ۱
اثرات ثابت (FE)	۰/۰۰۲۳	۱۵/۳۵	Cross-section Random	بانک دولتی	
اثرات ثابت (FE)	۰/۰۰۰۶	۰/۸۰۷	Cross-section Random	بانک خصوصی	مدل ۲
اثرات ثابت (FE)	۰/۰۰۰۰	۶/۳۴	Cross-section Random	بانک دولتی	

آزمون فرضیه های تحقیق

برآورد مدل اول

جدول (۸): نتایج حاصل از برآورد مدل اول

بانکهای دولتی			بانکهای خصوصی			متغیر وابسته: سود بانک
احتمال	آماره t	ضرایب	احتمال	آماره t	ضرایب	متغیر
۰/۰۰۰۳	-۴/۷۸	-۰/۳۵	۰/۰۰۱	-۳/۳۲	-۱/۱۰	C
۰/۰۰۰۷	۴/۳۲	-۰/۳۲	۰/۰۰۴	۲/۹۴	۰/۰۷	TCOMC
۰/۰۴	۲/۲۵	-۰/۱۲	۰/۱۶۸	-۱/۳۹	-۰/۰۳۳	PRESEMPI
۰/۰۰۰	۸/۲۵	-۰/۰۶۶	۰/۸۲	-۰/۲۱۹	-۰/۰۰۵	INDCOMC
۰/۵۱۴	-۰/۶۵	-۴/۴۱	۰/۴۶	۰/۷۳	۰/۰۱۲	REUCOMC
۰/۴۳۹	-۰/۷۹	-۰/۰۱۶	۰/۰۰۴	-۲/۹۷	-۰/۱۹	AGC
۰/۰۰۰۸	۴/۲۸	-۰/۰۱۹	۰/۰۰۰۰۲	۳/۹۳	۰/۰۷۵	TAC

۰/۰۵۶	-۱۲/۱۸	-۰/۰۰۰۲	۰/۲۱۲	-۱/۲۵	-۰/۰۰۰۷	INFC
ضریب تعیین: ۰/۸۳			ضریب تعیین: ۰/۳۷			
ضریب تعیین تعدیل یافته: ۰/۸۸			ضریب تعیین تعدیل یافته: ۰/۲۹			
آماره دوربین واتسون: ۲/۳۱			آماره دوربین واتسون: ۱/۶۱			
آماره F: ۲۰/۳۳			آماره F: ۴/۸۸			
احتمال آماره F: ۰/۰۰۰			احتمال آماره F: ۰/۰۰۰			

فرضیه اصلی تحقیق بیان می‌کند که کیفیت کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تاثیر معنی داری دارد.

همانطور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود از بین متغیرهای کیفیت کمیته حسابرسی متغیر اندازه کمیته حسابرسی (TCOMC)، با ضریب ۰/۰۷ و سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ تاثیر مثبت و معنی داری بر عملکرد مالی (سود بانک) در بانکهای خصوصی دارد و سایر متغیرهای کمیته حسابرسی شامل تجربه (PRESEXPI)، استقلال (INDCOMC) و تعداد جلسات (REUCOMC) کمیته حسابرسی با سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ تاثیر معنی داری بر عملکرد مالی (سود بانک) بانکهای خصوصی ندارند.

همچنین در بانکهای دولتی از بین متغیرهای کیفیت کمیته حسابرسی متغیر اندازه (TCOMC)، تجربه (PRESEXPI)، استقلال (REUCOMC) کمیته حسابرسی به ترتیب با ضریب ۰/۰۳۲، ۰/۰۱۲، ۰/۰۶۶ و سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ تاثیر مثبت و معنی داری بر عملکرد مالی (سود بانک) در بانکهای دولتی دارد و تعداد جلسات کمیته حسابرسی (REUCOMC) با سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ تاثیر معنی داری بر عملکرد مالی (سود بانک) بانکهای دولتی ندارد. در ادامه به بررسی فرضیه‌های فرعی تحقیق پرداخته می‌شود.

فرضیه فرعی اول: تاثیر اندازه کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی در بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری دارد.

با توجه به نتایج جدول ۸ ضریب متغیر اندازه کمیته حسابرسی (TCOMC) در بانکهای خصوصی برابر با ۰/۰۷ و در بانکهای دولتی برابر با ۰/۰۳۲ می‌باشد. بنابراین تاثیر اندازه کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (سود بانک) در بانکهای خصوصی بیشتر از بانکهای دولتی می‌باشد. فرضیه فرعی اول تحقیق تایید می‌شود.

فرضیه دوم: تاثیر تخصص کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی در بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری دارد.

با توجه به نتایج جدول ۸ ضریب متغیر تخصص کمیته حسابرسی (PRESEXPI) در بانکهای خصوصی برابر با ۰/۰۳۳- و در بانکهای دولتی برابر با ۰/۰۱۲ می‌باشد. که این متغیر در بانکهای خصوصی معنی دار نمی‌باشد. بنابراین تاثیر تخصص کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (سود بانک) در بانکهای دولتی بیشتر از بانکهای خصوصی می‌باشد. فرضیه فرعی دوم تحقیق تایید می‌شود.

فرضیه سوم: تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی در بانک‌های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری دارد.

با توجه به نتایج جدول ۸ ضریب متغیر استقلال کمیته حسابرسی (INDCOMC) در بانکهای خصوصی برابر با ۰/۰۰۵- و در بانکهای دولتی برابر با ۰/۰۶۶ می‌باشد. که این متغیر در بانکهای خصوصی معنی دار نمی‌باشد. بنابراین تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (سود بانک) در بانکهای دولتی بیشتر از بانکهای خصوصی می‌باشد. فرضیه فرعی سوم تحقیق تایید می‌شود.

فرضیه چهارم: تاثیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی در بانک های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۸ ضریب متغیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی (با توجه به نتایج جدول ۸ و ضریب متغیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی (REUCOMC) در بانکهای خصوصی برابر با ۰/۰۱۲ و در بانکهای دولتی برابر با ۴/۴۱- می باشد. که این متغیر در بانکهای خصوصی و دولتی معنی دار نمی باشد. بنابراین تاثیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (سود بانک) در بانکهای دولتی و خصوصی تفاوت معنی داری ندارد. فرضیه فرعی چهارم تحقیق تایید نمی شود.

همچنین در از بین متغیرهای کنترلی متغیر سن بانکهای خصوصی (AGE) تاثیر مثبت و معنی دار و اندازه بانکهای دولتی و خصوصی (TAC) تاثیر منفی و معنی داری بر عملکرد مالی (سود بانک) دارد. در بررسی معنی دار بودن مدل با توجه به این که مقدار احتمال آماره F از ۰/۰۵ کوچکتر می باشد (۰/۰۰) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کل مدل تایید می شود. ضریب تعیین در مدل برآورد شده بانکهای خصوصی برابر با ۰/۳۷ و در مدل برآورد شده بانکهای دولتی برابر با ۰/۸۷ است بدین معنا که متغیر مستقل به ترتیب در مدل اول ۳۷ درصد و در مدل دوم ۸۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهد. لذا الگو از قدرت لازم برای تفسیر نتایج برخوردار است. خود همبستگی: برای بررسی این فرضیه از آماره دوربین واتسون استفاده می شود. در صورتی که میزان این آماره در فاصله ی ۱/۵ الی ۲/۵ قرار بگیرد فرض وجود خود همبستگی بین جملات باقیمانده رد می شود. در این تحقیق میزان آماره دوربین واتسون برای در مدل برآورد شده بانکهای خصوصی و در مدل برآورد شده بانکهای دولتی به ترتیب برابر با ۱/۶۱ و ۲/۳۱ بوده است که نشان دهنده ی عدم خود همبستگی می باشد. بنابراین در جملات باقیمانده ی این الگوی رگرسیونی خودهمبستگی وجود ندارد.

برآورد مدل دوم

جدول (۹): نتایج برآورد مدل دوم

متغیر	بانکهای خصوصی		بانکهای دولتی	
	ضرایب	آماره t	احتمال	ضرایب
C	۰/۴۸۷	۰/۰۴۹	۰/۹۶	۱۳/۱۳
TCOMC	۱/۸۳	۱/۸۷	۰/۰۶۷	۲/۳۲
PRESEXPI	-۰/۲۲	-۰/۲۹	۰/۷۶۶	۲/۳۲
INDCOMC	۰/۲۵	۰/۳۸	۰/۷۰۱	۰/۴۵۳
REUCOMC	۲/۷۹	۱/۲۰	۰/۵۳۲	-۰/۱۰۷
AGC	۰/۶۱	-۰/۲۷	۰/۷۸	-۳/۵۸
TAC	۰/۳۶	۰/۵۸	۰/۵۵	۱/۱۴
INFC	-۰/۰۰۴	-۰/۲۶	۰/۷۹	-۰/۰۰۱۷۶
ضریب تعیین: ۰/۳۵		ضریب تعیین: ۰/۸۵		
ضریب تعیین تعدیل یافته: ۰/۲۸		ضریب تعیین تعدیل یافته: ۰/۷۵		
آماره دوربین واتسون: ۱/۹۸		آماره دوربین واتسون: ۲/۱		
آماره F: ۲/۳۲		آماره F: ۸/۲۴		
احتمال آماره F: ۰/۰۰۰		احتمال آماره F: ۰/۰۰۰		

همانطور که در جدول ۹ مشاهده می‌شود متغیرهای کیفیت کمیته حسابرسی شامل اندازه (TCOMC)، تجربه (PRESEXPI)، استقلال (INDCOMC) و تعداد جلسات (REUCOMC) کمیته حسابرسی بانکهای خصوصی با سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ تاثیر معنی داری بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) بانکهای خصوصی ندارند. همچنین در بانکهای دولتی از بین متغیرهای کیفیت کمیته حسابرسی متغیر اندازه (TCOMC) و تجربه (PRESEXPI) کمیته حسابرسی به ترتیب با ضریب ۲/۳۲، ۲/۳۲، و سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ تاثیر مثبت و معنی داری بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانکهای دولتی دارد و استقلال (INDCOMC) و تعداد جلسات کمیته حسابرسی (REUCOMC) با سطح معنی داری بیشتر از ۰/۰۵ تاثیر معنی داری بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) بانکهای دولتی ندارند. در ادامه به بررسی فرضیه های فرعی تحقیق پرداخته می‌شود.

فرضیه فرعی اول: تاثیر اندازه کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانک های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۹ ضریب متغیر اندازه کمیته حسابرسی (TCOMC) در بانکهای خصوصی برابر با ۱/۸۳ و در بانکهای دولتی برابر با ۲/۳۲ می‌باشد. بنابراین تاثیر اندازه کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانکهای دولتی بیشتر از بانکهای خصوصی می‌باشد. فرضیه فرعی اول تحقیق تایید می‌شود.

فرضیه دوم: تاثیر تخصص کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانک های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۹ ضریب متغیر تخصص کمیته حسابرسی (PRESEXPI) در بانکهای خصوصی برابر با ۰/۰۲۲- و در بانکهای دولتی برابر با ۲/۳۲ می‌باشد. که این متغیر در بانکهای خصوصی معنی دار نمی‌باشد. بنابراین تاثیر تخصص کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانکهای دولتی بیشتر از بانکهای خصوصی می‌باشد. فرضیه فرعی دوم تحقیق تایید می‌شود.

فرضیه سوم: تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانک های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۹ ضریب متغیر استقلال کمیته حسابرسی (INDCOMC) در بانکهای خصوصی برابر با ۰/۲۵- و در بانکهای دولتی برابر با ۰/۴۵۳ می‌باشد. که این متغیر در بانکهای خصوصی و دولتی معنی دار نمی‌باشد. بنابراین تاثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانکهای دولتی و خصوصی تفاوت معنی داری ندارد. فرضیه فرعی سوم تحقیق تایید نمی‌شود.

فرضیه چهارم: تاثیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانک های دولتی و خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تفاوت معنی داری وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۹ ضریب متغیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی (INDCOMC) در بانکهای خصوصی برابر با ۲/۷۹ و در بانکهای دولتی برابر با ۰/۹۲۸- می‌باشد. که این متغیر در بانکهای خصوصی و دولتی معنی دار نمی‌باشد. بنابراین تاثیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) در بانکهای دولتی و خصوصی تفاوت معنی داری ندارد. فرضیه فرعی چهارم تحقیق تایید نمی‌شود.

همچنین از بین متغیرهای کنترلی متغیر سن بانکهای دولتی (AGE) تاثیر مثبت و معنی بر عملکرد مالی (نقدینگی بانک) دارد.

در بررسی معنی دار بودن مدل با توجه به این که مقدار احتمال آماره F از ۰/۰۵ کوچکتر می‌باشد (۰/۰۰) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کل مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین در مدل برآورد شده بانکهای خصوصی برابر با ۰/۳۵ و در

مدل برآورد شده بانکهای دولتی برابر با ۰/۸۵ است بدین معنا که متغیر مستقل به ترتیب در مدل اول ۳۵ درصد و در مدل دوم ۸۵ از تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهد. لذا الگو از قدرت لازم برای تفسیر نتایج برخوردار است. خود همبستگی: برای بررسی این فرضیه از آماره دوربین واتسون استفاده می شود. در صورتی که میزان این آماره در فاصله ۱/۵ الی ۲/۵ قرار بگیرد فرض وجود خود همبستگی بین جملات باقیمانده رد می شود. در این تحقیق میزان آماره دوربین واتسون برای در مدل برآورد شده بانکهای خصوصی و در مدل برآورد شده بانکهای دولتی به ترتیب برابر با ۱/۹۸ و ۲/۱ بوده است که نشان دهنده عدم خود همبستگی می باشد. بنابراین در جملات باقیماندهی این الگوی رگرسیونی خودهمبستگی وجود ندارد.

نتیجه گیری

کمیته حسابرسی یک کمیته حیاتی هیئت مدیره است زیرا با نظارت و کنترل مالی از منافع سهامداران محافظت می کند (مالین^۱، ۲۰۰۷). ادبیات موجود رابطه بین استقلال، اندازه و سایر ویژگی های کمیته حسابرسی و نقش آنها در افزایش عملکرد را بررسی نمودند و نشان داده است که سطح بالاتری از استقلال و تخصص کمیته حسابرسی ارزش شرکت را افزایش می دهد (چان و لی^۲، ۲۰۰۸). علاوه بر این، شواهد نشان می دهد که کمیته های حسابرسی کوچک با کیفیت گزارشگری مالی نسبتاً بهتر همراه هستند. بنابراین، چنین استنباط می شود که اثربخشی کمیته حسابرسی در ویژگی های آن نهفته است نه در وجود آن. استدلال می شود که اصلاحات سیستم بانکی برای بهبود عملکرد کمیته حسابرسی و در نتیجه شیوه های حاکمیت شرکتی صورت گرفته است. انتظار می رود که استقلال بالاتر کمیته حسابرسی با نظارت پیشرفته، با گزارشگری مالی با کیفیت و در نتیجه عملکرد بهتر مرتبط باشد (گوپتا و ماهاکود^۳، ۲۰۲۱).

سیستم بانکی نقش عمده ای در سیستم مالی هر کشور ایفا می کند. هدف اصلی سیستم کمیته حسابرسی برای بانکها، پیگیری مستمر مطابقت کلیه رویه ها و عملیات بانکی با استانداردهای حسابرسی بین المللی، قوانین بانکی، دستورالعمل ها و قوانین برای حل مشکلاتی است که ممکن است در صورت لزوم ایجاد شود (حیالی و همکاران^۴، ۲۰۱۲). علاوه بر این، با وجود یک کمیته حسابرسی مؤثر، عملیات نادرست، متقلبانه و بی نظمی کمتر در بانکها اتفاق می افتد. با توجه به پیچیدگی تراکنش های بانکی و بسیاری از مشتریان درگیر معاملات، بانک ها می توانند تراکنش های آسیب پذیر با ماهیت سیستماتیک ایجاد کنند (ادبوکولا^۵، ۲۰۱۷). بنابراین، تراکنش های بانکی که به حفظ ثبات در سیستم مالی کمک می کند، باید سالم باشد. اگر بخش بانکی سقوط کند، کل اقتصاد با یک مشکل بحرانی روبرو خواهد شد. بنابراین سیستم نظارتی از جمله کمیته حسابرسی در سازمان ها به ویژه بانکها نباید ضعیف باشد، زیرا بخش بانکی که نقش مهمی در رشد اقتصاد، فعالیت های واقعی اقتصادی، فساد و خطر تقلب دارد (هانون و همکاران^۶، ۲۰۲۰). همانطور که یافته های تحقیق نشان می دهد به طور کلی بانکها با کیفیت کمیته حسابرسی بالاتر سود بالاتری نیز خواهند داشت. این یافته ها نشان می دهد که بانکهای خصوصی و دولتی که دارای کمیته حسابرسی بزرگتر، دارای اعضای مستقل تر و تخصص بیشتر کیفیت نظارتی بالاتری خواهند داشت و نظارت بیشتر بر بخشهای مختلف بانک از جمله سیستم مالی و درآمد به سود بالاتری منجر خواهد شد. این یافته ها با نتایج تحقیق حداد و همکاران (۲۰۲۱) همخوانی ندارد اما با تحقیق گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی دارد. همچنین هرچه اندازه کمیته حسابرسی بزرگتر باشد سود بانک نیز بیشتر خواهد بود و این

¹ Mallin

² Chan and Li

³ Gupta and Mahakud

⁴ Hayali et al

⁵ Adebukola

⁶ Hanoon et al

تاثیر در بانکهای دولتی نسبت به بانکهای خصوصی بیشتر است. به این معنی که در بانکها با کمیته حسابرسی بزرگتر به دلیل تنوع دانش، تجربه و تخصص کیفیت کمیته حسابرسی افزایش یافته و منجر به افزایش سود بانک می شود. نتایج این تحقیق با تحقیق گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی دارد. یا توجه به یافته های تحقیق با افزایش تخصص اعضای کمیته حسابرسی و دانش مالی و حسابداری اعضا موجب عملکرد بهتر کمیته و نظارت دقیق تر آنها بر سیستم مالی بانکها می شود و در نتیجه سود بانک افزایش می یابد. و این تاثیر در بانکهای دولتی بیشتر از بانکهای خصوصی است. نتایج این تحقیق با تحقیق گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی دارد. اعضای کمیته حسابرسی مستقل تر قدرت نظارتی و کیفیت عملکرد بالاتری دارند و موجب سودآوری بانکها می شوند. و این تاثیر در بانکهای دولتی بیشتر از بانکهای خصوصی است. نتایج این تحقیق با تحقیق گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی دارد.

نتایج بررسی در بانکهای خصوصی نشان داد از بین متغیرهای کیفیت کمیته حسابرسی تنها متغیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی موجب افزایش نقدینگی بانک می شود و به طور کلی بانکهای دولتی با کیفیت کمیته حسابرسی بالاتر نقدینگی بالاتری نیز خواهند داشت. این یافته ها نشان می دهد که بانکهای دولتی که دارای کمیته حسابرسی بزرگتر، اعضای مستقل تر و تخصص بیشتر هستند کیفیت نظارتی بالاتری خواهند داشت و نظارت بیشتر بر بخشهای مختلف بانک از جمله سیستم مالی و جذب سپرده به نقدینگی بالاتری دست خواهند یافت. این یافته ها با نتایج تحقیق حداد و همکاران (۲۰۲۱) و گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی دارد. همچنین با افزایش اندازه کمیته حسابرسی و تنوع دانش و تخصص در این کمیته عملکرد آن بهبود میابد و با افزایش دانش و تخصص و مهارتهای لازم جذب سپرده نیز در بانکها افزایش یافته و نقدینگی بانک افزایش خواهد یافت. این یافته ها با نتایج تحقیق حداد و همکاران (۲۰۲۱) و گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی دارد. در بانکهای دولتی نیز با وجود افراد دارای تخصص و دانش در زمینه حسابداری و مالی کیفیت کمیته حسابرسی افزایش می یابد و به دلیل ساختار متفاوت کمیته حسابرسی در بانکهای دولتی و بعد نظارتی بیشتر در این نوع از بانکها اعتماد عمومی به این نوع بانکها بیشتر است و این نوع بانکها سپرده های بیشتری را جذب نموده و نقدینگی بالاتری دارند. این یافته ها با نتایج تحقیق حداد و همکاران (۲۰۲۱) و گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی دارد. بانکهای دولتی دارای کمیته حسابرسی مستقل تری هستند که این استقلال بیشتر ناشی از ساختار متفاوت کمیته حسابرسی در این نوع بانکها است که موجب افزایش نقدینگی بانک می شود. این یافته ها با نتایج تحقیق حداد و همکاران (۲۰۲۱) و گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی دارد. یافته ها در مورد تعداد جلسات کمیته حسابرسی نشان داد که این متغیر تاثیری بر نقدینگی بانکهای خصوصی و دولتی ندارد. این نتایج نشان می دهد که کیفیت جلسات و ویژگیهای اعضای کمیته حسابرسی مهمتر و موثرتر از کمیت و تعداد جلسات کمیته حسابرسی می باشد این یافته ها با نتایج تحقیق حداد و همکاران (۲۰۲۱) و گوپتا و ماهاکو (۲۰۲۱) همخوانی ندارد.

پیشنهادات کاربردی تحقیق

- یافته های تحقیق نشان داد که بطور کلی با افزایش کیفیت کمیته حسابرسی عملکرد بانک نیز بهبود می یابد. بنابراین به مدیران و تصمیم گیرندگان کلیه بانکهای خصوصی و دولتی پیشنهاد می شود که تمام ویژگیهای مربوط به کمیته حسابرسی شامل اندازه، تخصص و استقلال اعضا را تقویت نمایند تا کیفیت عملکرد کمیته حسابرسی افزایش یافته و عملیات بانک در تمام ابعاد ارتقا یابد.
- با توجه به یافته های تحقیق در بانکهای خصوصی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران هرچه اندازه کمیته حسابرسی بزرگتر باشد عملکرد بانک شامل سود و نقدینگی بانک نیز افزایش می یابد. بنابراین به هیئت مدیره

بانکهای خصوصی توصیه می‌شود که در کمیته های حسابرسی خویش حداکثر اعضای مجاز را استفاده نموده و از مزایای آن برای افزایش عملکرد مالی استفاده نمایند.

- به بانکهای دولتی پیشنهاد می‌شود که در کمیته حسابرسی خویش از حداکثر اعضا و اعضای دارای تخصص مالی و مستقل بیشتری استفاده نمایند که با وجود این ویژگی‌ها کیفیت کمیته حسابرسی افزایش یافته و سود بانک و نقدینگی نیز افزایش خواهد یافت.

پیشنهاد برای تحقیقات آینده

پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی علاوه بر بانکها موسسات مالی و بیمه ها نیز در نمونه تحقیق قرار گیرند.

منابع

- ✓ اورادی، جواد، لاری دشت بیاض، محمود، سالاری فورگ، زینب، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت، دانش حسابداری مالی، دوره ۳، شماره ۴، صص ۱۵۱-۱۳۱.
- ✓ چالاک، پری، غیور، فرزاد، باقری، کاوه، (۱۳۹۷)، بررسی رابطه بین افشای اختیاری حاکمیت شرکتی و عملکرد مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه پژوهش های تجربی حسابداری، دوره ۸، شماره ۱، صص ۳۹-۶۰.
- ✓ رجبی، مریم، (۱۳۹۸)، تاثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت با در نظر گرفتن مدیریت ریسک به عنوان متغیر میانجی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نهمین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت و حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی، شیراز، موسسه آموزشی مدیران خبره نارون.
- ✓ مهرانی، ساسان، عبادی نقرلو، رویا، حسن زاده، سهراب، (۱۳۹۹)، بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی و ارائه گزارش کنترل های داخلی بر کیفیت سود، مجله پیشرفت های حسابداری دانشگاه شیراز، دوره ۱۲، شماره ۱، صص ۲۹۹-۳۲۲.
- ✓ Ahlulbaitulaah, M. M. (2018). An Examination of Public Corporations Audits' Role in Improving Financial Performance: The Case of Selected Commercial Banks in Ghana. Master's thesis, School of Business, University of Professional Studies, Accra, Ghana, Unpublished.
- ✓ AlFadhli, M. S., & AlAli, M. S. (2021). The Effect of Bank Size on Financial Performance: A Case Study on Kuwaiti Banks. *Journal of Insurance and Financial Management*, 4(3).
- ✓ Al-Matari, Yahya Ali, Abdo Ali Homaid, and Hassan Alaaraj. (2016). The Influence of audit committee effectiveness on banks' performance in Yemen. *International Journal of Economics and Financial Issues* 6: 1424-28.
- ✓ Aminul, Amin, Niki Lukviarman, Djoko Suhardjanto, and Erna Setiany. (2018). Audit committee characteristics and audit-earnings quality: Empirical evidence of the company with concentrated ownership. *Review of Integrative Business and Economics Research* 7: 18-33.
- ✓ Carrera, Nieves, Tashfeen Sohail, and Salvador Carmona. (2017). Audit committees' social capital and financial reporting quality. *Accounting and Business Research* 47: 1-40. [CrossRef]
- ✓ Godfrey, M., (2015). Liquidity And Bank Performance. *International Business & Economics Research Journal*. 14. 453-462. 10.19030/iber.v14i3.9218.

- ✓ Haddad, A., El Ammari, A., &Bouri, A. (2021). Impact of Audit Committee Quality on the Financial Performance of Conventional and Islamic Banks. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(4), 176.
- ✓ Iqbal, Zamir, and Abbas Mirakhor. (2004). Stakeholders model of governance in Islamic economic system. *Islamic Economic Studies* 11:43–64.
- ✓ Matar, A., &Eneizan, B. M. (2018). Determinants of financial performance in the industrial firms: Evidence from Jordan. *Asian Journal of Agricultural Extension, Economics & Sociology*, 1-10.
- ✓ Wan, Amalina Wan Abdullah, Majella Percy, and Jenny Stewart. (2014). Corporate Governance Disclosure Practices of Islamic Banks: The Case of Islamic Banks in the Southeast Asian and the Gulf Cooperation Council Region, *Journal of International Accounting Research, Conference Working Paper*. Available online: [https://af.polyu.edu.hk/media/7217/cc027-cg-disclosures-of-islamicbanks-jiar-\(2014\)-14-b-\(2014\)_final.pdf](https://af.polyu.edu.hk/media/7217/cc027-cg-disclosures-of-islamicbanks-jiar-(2014)-14-b-(2014)_final.pdf)(accessed on 22 March (2021)).
- ✓ Zraiq, M., &Fadzil, F. (2018). The impact of audit committee characteristics on firm performance: Evidence from Jordan. *Sch J ApplSci Res*, 1(5), 39-42.